

ՔՕՀԷԷ

ՃԼՐԻՏԼԻ ՏԼՎՐԻՒ

ԸՏԷՏ 22

1856

16 ՄԵՅԻՍ

ՅԵՌԵՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆ ԿԵՆ ՏԻՐ

« Լէֆէստիմիզ վէ գուրթ արըճըմըզ Յիսուս Քրիստոսուն շնորհքու վէ իլմի իլէ թարագգը պուլուն տէր սուրբ առաքեալ (Բ. Պետր. Գ. 13). վէ էն կէնիշ յառաջադիմութիւնա եւթիշմէսին էսրար մարիֆէթի պու տուր : Փէտէրլէր, վալիտէլէր, պէնի աուէ մին իլէրլէմէսի պաշլըճա սիզին հիւնէրինիզ օլմալը տըր : Կէլէճէք վագըթ հագգընա ճէմի ումուտումուզ վէ գօրգումուզ սիզին էլինիզտէ տիր : Լէկէր էվլատարընըզըն թէրպիէսի հագգընա օլան ղայրէթինիզ կիւնտէն կիւնէ ֆազլա պուլուրսա, էկէր քէնտի էվլինիզտէ ղայրէթլի առաքեալ կիպի տավրանրոսանըզ, էկէր վարըշընըզ վէ թավընըզ էվլատարընըզն կէօզիւ էօնիւնէ աշըրըզ գօնմուշ պիրքիթապ կիպի, հէր էյի շէյի սէվմէք վէ բաղպէթէ լայըզ շէյլէրէ բաղպէթ էթմէք վէ խայըր ամէլլէրէ եկթէնմէք վէ պէօյիւքլէրինէ իթաւթէթմէք էօյրէտիրսէ՝ քէնտինէ ֆարզ օլանլարըն իճրա :

որնա քեօլէ վէ պէոյիւք պէոյիւք իշէր պաշա չորգար-
մաշա հազոր, վէ տինն վէ փազկէթին վէ միլէթինն
ուղուրունա քէնտի ճէմի քնտր ու մէնֆաաթընը փե-
տա էթմէյէ տէսթա պիր թաղըմ քիմսէլէր հասըլա
կէթիրիր սինիզ, վէ պէնի ատէմին իլէրլէմէսինէ պու-
նուն բլա պիլ հազըզա սէպէպ օյնու շ օլուր սունուզ :

» Եւազըզ քի չօգ էվէրտէ էվլատ թերպիէ էթմէք
պու գարտէլէրէ վէ պու սրրալարա վէ պու միւլհազա-
լարա մէպնի տէյիլ տիր : Չօճուզ տահա պէշիքտէ ի-
քէն պօշ վէ թիւրահաթ շէյլէր օնլարն էթրաֆընը
տըրլար, վէ քէօրփէ տինէրինտէ օնլարտան պրըլմայրպ
իւզէրլէրինէ աղիմ պիր հիւքիւմէթ. փէյտահ էտէրլէր :
Վէ կէօյա քի մերամ օլունանը գատար չափուզ միւս-
րիֆլէյէ վէ ճախայէ վէ տալթանաթա տիւշմէյօրլար :
կիպի՝ օնլարը օլ տէրէճէլէրէ նէթիշտիրմէյէ պիր տըզ-
գաթ վէ դայրէթ կէօրիւնիւր . մօտանն հէր նէվ թէ-
պէտաիւլաթընա էրքէնճէ ալըշտըրմաղա պիր հայիշ վար :
Վէ էօյլէ նէվրէստէ վէ սաֆ չօճուզլար պու թարիգ
իլէ մաղըուր վէ գէվզէկ օլուրլար . սէվիլէճէք սաֆլըզ-
տան պիր շէյ գալմազ օլուր իւզէրլէրինտէ . թապիաթ
իհսանլարընը մէյտանա չըզարամազ օլան պիր թազըմ
աշըրը հիլէթ վէ թափուր օնուն նէրինի զապթ էտէր :

» Օնլարը քրիստոնեանա սայկըլլա՝ օնլարն սին-
նինէ վէ ազըլլարընն էէնի աչըլմագտա օլան գուտրէթ-
լէրինէ մութապըզ թէրթիպլէրլէ էօյլէ պիր թերպիէ
էթմէլի իտի քի՝ Էազ թաալանըն օնլարա գըսմէթ է-
տէճէյի մէմուրիէթի ինսանլար իշինտէ լոյըղընճա իճրա
էթմէյէ միւզթէտիր օլսունլար : Ենճազ պու մատտէ՝
հիշ քիմսէնին ազընա կէլմիլէնի տիր : Եքթէրի պունլա-
ըն թերպիէսինտէ պաշգա պիր շէյ կէօրիւնմէզ , իլա

Բաբելոնացի մեծիւրէրտէ վէ իսրայֆ վէ զուրուրիեթ պաւ
 պընտա փարազ կէօրիւնմէյէ պիր դայրեթ : Սախսու
 սէն քէնտիւրի իչիւն թէրթիպ օլունմուշ տէրնէքլէրէ
 տաւեթ օլունուրլար : վէ պու տէրնէքլէրին հէր պիրիւ
 սի՝ օնտան սօնրա օլաճազ տահա ազիմ վէ տահա շէ
 րէֆիւ տէրնէքլէրին գըլաւուզու կիպի տիրլէր : սինսէ
 զինի պիր ազ տահա ալըրլարսա՝ օլ տէրնէքլէրէ տէ տա
 խիլ օլաճագլար : Ղահիլէրի թէքմիէն պու պասլտէ
 ալտաթմազա հէր նէ քի լաղմըսա՝ հիչ պիրինտէ գու
 սուր եօգ : կէյիմ գուշամ, օյնամազ, չօճուգճա աշ
 զեարըզլար վէ գըղաւնմազլար, չօճուգճա քիպրիէթ
 լէր վէ իտտիպար : Վէ էկէր պու չօճուգճա մէճիւ
 լէրտէ պիր վալիտէ քէնտի օղլու նու՝ն հախսուտ գըղընըն
 ախէրինտէն իւսթ օլմազ թալիինէ միէսէր օլտուզու
 նու կէօրիւրտէ՝ ֆիքիւր կէօղիւ օլ տէրեճէ դաւիպը տըր
 քի՝ պու ուֆազ շէյէ պէօյիւք պօյտան սէվինիպ՝ չօ
 ճուգլարընը լայըգընճա թէրպիէ էթմիշ զանն էտէր :
 Պիր չօճուգ պասպարընըն աղզընտան ագճէ վէ քեար վէ
 սէֆահաթ լագըրտըրլարընտան պաշլա շէյ իշիթմէտիք
 ճէ՝ օլ չօճուգընն աղլը պէօյիւք վէ ֆայտէլի շէյլէր
 նաւըլ տիւշիւնէ պիլսին : Աշանընտա սէօյլէնէնլէր ճիւմ
 լէսի տիւննափի շէյլէր տիր : քէնտիսի տէ սօնրա ճանը
 նը ունուտուպ քիւլլիէն տիւննափի օլաճագ տըր : Աղլը
 վէ ֆիքրի վէ արզուլարը տայիմ քէնտիսինի ճիւմնափէ
 մէյ էթտիթէքլէր : Սէֆահաթ լագըրտըրլար գա
 ֆասը տօլտուգտան սօնրա՝ տայիմ մէտհինի իշիթտիլի
 հալէ էրմէք իչիւն կիւնիւն պիրինտէ հէր պիր շէյի
 թէհլըքէյէ գօյաճազ վէ ֆէտա էտէճէք տիր : Վէ քէն
 տի օնօրունու վէ իթիպարընը տախի պու գէվրիէթ
 իչիւն ալաղընըն ալթընա ալաճագ տըր : Պու հօշտան

Քէնտրիսինի կերի չեքմէր իչին՝ Փամիլիսաքննն ծնօրու տախի գուվիլէթսիդ օլաճադ : Ճիսմանի վէ տիւննապի յառաջադիմութիւննա օլան թերպիլէնին մահսուլու վէ սէմէրէսի իշթէ պու տուր :

» Հիմտի աննամադ իսթէր մի սինիզ քի պու միսիլ լիւ թերպիլէիլէ իլէրլէնէն ճէմաաթ իչին Ս . Պօղոս առաքեալ նէ տէր : Քէնտի չըրաղը Տիմոթէոսա եաղ սըղընը օդույուն : — Պունլար քէնաի նէֆսլէրինէ ա շըդ վէ թամահի վէ մաղըուր վէ միսթէքեպպիր վէ քիւֆիւրպաղ վէ փէտէր ու վալիտէլէրինէ իթաաթսըղ վէ նանքիօր վէ պիսթէզէպ վէ մէրհամթսիդ վէ բա հաթըղա տիւշման վէ խաֆիֆ քիմէլէր ախրէր . Ըւ լահտան զիատէ քէնաի զէվք ու ռէֆալարընը սէվէրլէր (Բ . Տիմ . Գ . 2) . — պու նէ տօգանադ թապիր . թարիֆտէ նէ գատար տօղըուլուդ . վէ ինսան թափիլէ սինին յառաջադիմութիւնու պունլարըն էլիյլէ մի օլաճադ : Պիր մէմէքէթ եախուտ պիր թէք առամ մալինի պու միսիլիւ քիմէլէրին էլինէ թէսլիմ էյլէ , վէ կէօր քի՝ հէր նէ գատար սէնաաթլար շէրէֆ պուլ մուշար ըսա տա՝ մէմէքէթին թէմէլի սարսըրը , վէ է կէր էօյլէսինէ ինանսըղըն պիր թէք էվ վարիլէթի իսէ , օլ էվ հէր նէ գատար միւհքէմ կէօրիւնիւրսէ՝ պու միսիլիւ քիմէնին մասրաֆընա վէ տօյմադ պիլմէլ թա մահշըն առայանամադ , երգըրը խարապ օլուր : Իյայըր , ինսան գալմինին սահիհ յառաջադիմութիւնու՝ նէ ռէ նաաթլարըն շէրէֆիլ օլմասընտա աըր , նէ տէ վարիտաթըն ֆաղա պուլմասընտա : Տին վէ ֆաղիլէթ վէ սա տադաթ վէ բապըթա վէ նիզամ վէ ախլադ ու թա պիւսթ էյլիյի օլմատըղճա՝ էն քեամիլ ուսթաղը վէ էն իւքսէք իրիմ ինսանը քէնտրինէ հաղըշան քէմալիլէթ տէ :

րէճեանէ երտիրմէյէ միւգթեաիր օյմատողլարը ճիւ-
հէթլէ նաֆիլէ վէ ֆայտեսիզ շէյլերին սրասնա կի-
րիւլեր : Վէ պու ֆաղիլէթի, հա՛ քրիստոնեայ փետեր-
լեր վէ վալիտէլեր, սիզին եվլատլարընըզա սիզին եմ-
սալինիզ էօյրէտէ պիլեր : տէյիլ քի սիզին էօյիւտլերի-
նիզ վէ նասիհատլարընըզ : Վէ պու միւնվալ իւզրէ՛ է-
կեր ինսան գալմինին իլերիլէմէսինէ ղայրէթինիզ վարը-
սա՛ սիզ քէնտինիզ պիզղաթ՝ քէնտի հալի հաղըընըզա
թաթալըզ օլան ֆաղիլէթլերտէ իլերիլէմէսին գօյալը-
նա պաղըն : Վէ էն նիհայէթինտէ՛ եվլատլարընըզըն
թերպիլէսիյլէ՛ աւետարան թաղլւմաթլարընըն վէ սիզին
ազլընըզըն վէ սիզին գաթէն մէնֆաթընընըզն կէօս-
թերտիլի հօլա կիտին : Նֆէնտիմիզին շնորհքօլլա թա-
րազը պուլուն :

» Բայէթիւ ամէլէլեր, ուսթա՛ սէնատթալարար,
ճէֆաքիար թիւճճարլար, յառաջագիմնէթիւնուն վի-
ատէ մէտհ ու չալ օլունմասը սիզին ֆապրիգալարընը-
զա վէ տիւքանլարընըզա վէ մաղաղալարընըզա նաղա-
րէնտիր : Նարտըմընըզա սիւրիւլիւլէ իշճիլեր վէ մասլա-
հաթիլիւզարլար վէ գալֆալար վէ չըրազլըզ իչիւն չօ-
ճուզլար ալըրսընըզ, վէ մաքինալարընըզն ուսթալըզը-
լա տէօնմէսինի վէ էմինիզին գուսուրսուզ իճրա օլմա-
սընը վէ ամէլէ թաիֆէսինին հէր պիր իշարէթինիլէ
անիտէ վէ տըզգաթըրա մութապըզ իշտէ պուլունմա-
լարընը կէօրիւպ հէյրան օլուրսուհուզ : Վէ թէզկիւհա-
լարընըզտան հասըլ օլան կիւզէլ վէ վիյզըլմէթ մաթահ-
լարըն կէօզիւնիւզիւն էօնիւնէ կէթիլիլմէսինտէ, սիզին
ազլընըզըն պուլունշու նէ կիւզէլ աննաշըմըջ օլտուզու-
նու կէօրմէնիզտէ՛ նասըն իլերիլէմէսինէ պիզ աալիսի հար-
տըլ էթմիշ զիւյօրուզ տէյիւ իֆիթիլար էտէրսինիլ :

Վէ չինքի պու գատար ճահորնըզտան հասրը օլաճադ-
քեարլարը եվկէլճէ հիւսպ էթմիշ սինիզ՝ թերթիպինի-
զին մերամքնըզ իւզրէ իճրա օլունմարնտա հէր պիր շէյ
սաղլանտը տէյիւ թահգիգէն սէվինիրսինիզ : Լաքին
կիւնիւն պիրինտէ տէ՝ տիւքեանընըզտա վէ ֆապրիզ տլա-
րընըզտա իշլէյէն ամէլէրին աղզընտան ֆերահ վէ նաղմէլի
պէստէրէր վէ շարգիլէր իշկտէճէք եւերինէ՝ իշթիքեա վէ
ֆիրիւստ սէսէրի գուլաղընըզա եէթիշիր : Իշլէր աղըր-
լաշըր . մաքինալար տուրուր . եէնի մաթլուպլար չթգար
մէյտանա : Պիր ան եվկէլ էօյլէ զանն էտէր իտին քի
հէր քէսին ըէյի սէնին ըէյիքէ պագար . շիմտի հիւքմէն
վէ էօրֆէն մաթլուպ օլունուր քի սէն քէնտի ըէյինի
օնլարընքընա ույտուրաքն : Ըու ֆէսատ նէրէտէն օ-
լա . աննամար գօլայ պիր շէյ իսէ տէ՝ սէն տահա ան-
նամայօրսուն : Պու կիւճճէ հալտէ՝ նէ եափաճագսին .
[հէր քէսին խղճմտանք գափուլարընը՝ մը էլէ պաճադ-
սըն : Տին սանա ճէվապ վէրիր , վէ գօրգուլարընը թե-
քին էտէր . պունա շիւպհէ հօզ . լաքին էփէյի վագընթ
վար քի տին ուզազլանմըշ վէ ունուտուլմուշ . իշինէ
գուլանտըզըն ատամլարըն գալպինէ տին միւլհազալա-
րընը ույանտըմաղա տայիր պիր շէյ էթմէմիշլին . օնուն
օրատա իշլէտէճէք հիւքմիւնիւ շիւրիւթմիւշ սիւն .
վէ տինի օնուն տէրունինաէն մահվ էթմէք իշիւն է-
լինաէն կէլէն զայրէթլէրի կէրի պրադմամըշ սըն : Չանն
էտէրսին քի՝ օլ վագընթ տին տէտիքլէրի շէյտէն գօրգար
ըտըն : Ընճագ շիմտի սէնին քեարընը սէնին իշիւն հըֆզ
էտէն վէ սէնի զարարտան սագլայան՝ եալընըզ տին օ-
լաճագ տըր :

» Լազըմը օ ուտու՝ ըաղպէթլիւ սէնաաթքեարլար ,
քի տիւքեանընըզտա վագընըն էյի կէչմէսինէ պու

տին նեղարեթ էտէ իտի, հիյէի վէ թէնպէլ լիցի օրա-
տան նապէտիտ էթ մէք պունուն իշի իտի. մապէնսինիզ
տէ գարարկիր օլան մուգավէլէնին իճրասընա քէֆիլ
տին օլմալը ըտը. ամէլէնիզէ ինանտըղընըզ պահալը էշ-
եալարըն մուհափազասը վէ թէլէֆտէն սագընտըրըլմասը
տինէ հալալէ օլմալը ըտը: Անճագ սիզ տիւքեան աչմագ
զէմինի դուրտուղունուգտա պունկտըրը տիւշիւնիւր սե-
նիզտէ, հէփսինտէն սօնրա խաթըրընըզ կէլըր: Ալ է
մահզա, էկէր պազի ֆապրիգալարտա իշէյէն ամէլէ
կիրակի կիւնիւ իշէմէք իսթէմէյիպ՝ օլ կիւն իշիւն Ա-
լահ թարաֆընտան քէնտիլէրինէ ֆարզ օլունան բուհա-
նի խըզմէթիլէրինէ մէշղուլ օլմագ իսթէրլէր իսէ՝ օնլա-
րըն պէօյլէ հագըլը մաթլուպունու նամըլ տիյնէրսինիզ:
Իշիլէրի էօյլէ պիր սըրայա սօգար սընըզ քի՝ եմ իշէ-
մէյէ, եախուտ իշէմէզլէր իսէ աճ գալմաղտ մէհպուր
օլտըրար, վէ իշէմէլէրինտէ հալաշ հալաշ տին խա-
ֆիֆլէնմէքտէ օլուր: Պիր կիւնիւն քեարընը զայպ էթ-
մէյէ, պիր գաչ սաաթ իշէնէճէք իշտէն հասըլ օլաճագ
ֆայտէյի ֆէտա էթմէյէ ըազի օլմազ սընըզ: Սիզճէտէ՝
էվիլէ ազճէնին փատիշահըղընը արամալը, սօնրա էկէր
վազըթ աթմարսա՝ Ալլահն փատիշահըղը հագգընա
տա տիւշիւնիւրսինիւզ: Ալ է զանն էտիր սինիզ քի
նասըն յառաջադիմութիւնունա պու եօլ ուլա չօգ ֆայ-
տանըզ օլուր: Պէլի. լաքին էօյլէ պիր նաս հագգընա՝
քի քիւլլէն մաքինատան վէ չարգլարտան իպարէթ օլա,
վէ վէրը մըգտարի ազըլ վէ ասլա հայաթ նէֆէսի վէ
ճանը օլմայա: Էօյլէ պիր նաս հագգընա՝ քի անընտա
Ալլահանի շավգ ասլա կէօրիւնմէյէ, վէ գալպինտէ էօլ-
մէզլիք ումուտու ասլա պուլունսյա:

» Ա՛՛՛ օ փէտէր ու վալիտէլէրինին ֆազըր հալլենէ

հախուտ խամ թամաշնա դուրպան օլա՞ն զաւալը չօ-
ճուղարըն հալի նէրէլէրտէ տիր ֆապրիզալարըն չօղուն-
տա : Տէյէճէք սին քի՝ իշճի չօճու գլարըն անլազընա վէ
ըրզընա նէզարէթ վէ մուպաշիրէթ էթմէք իշինն՝ օնլա-
րըն մուհաֆազասը մերամըյա գօնմուշ նօմօսլար վէ
դանունլար վար : Լաքին տէյլի՞ մի քի պու նօմօս վէ դա-
նուն տէտիքլէրինիզ տախի չօգ վազըթ ճանսրգ- նազը
տըրլար . վէ պունլարը տիյնէմէմէք մերամ օլտուգտա
էօղլըր գըթըլը մը վար : Պու չօճուղար սենաաթ էօյ-
րէնաիքլէրի վէ չալըշմաղա ալըշտըգլարը վազըթ առա-
քինութիւնա վէ բարեպաշտութիւնա տա ալըշմալը ք-
տըլար . սիննիլէ վէ ազըլըլա պիրտէն պէցիւմէլի իտի-
լէր : Լաքին օնլար սենաաթլարընն իգթիզասընճա մա-
տէնաթըլա օյնատըգլարընտա՝ ֆարիգէի գիմմէթլէրինի
էօյրէթմէք իշինն օնլարա էլ ուզատան քիմ տիր : Տին
թէնպիհէլէրինի քիմի՞ն սէսի օնլարա թարիֆ էտէճէք :

» Լշկէր պունլար քրիստոնէական էօյրէնմէք իշինն
քէնտի քահանալարընն հանընա կիթմէյէ տէվամ էթ-
մէք իսթէսէլէր , ախէր չօճուղարըլա պիրլիքտէ հիկ-
ղէցիէ կիթմէք մէրամ էթսէլէր , սենաաթա հապլէսսիզ
հախուտ հազըշմազ տէյիւ տիւքնանընդտան գօլար սը-
նըլ : Բուհանի մէմուրիէթիմիզ զըմնընտա տէվրէ չըգըպ
քարողութիւն էթտիյիմիզտէ պունլարըն չօղունու պիզ
կէօղլէմիւզիլէ կէօրտիւք , քի վազթըյա կէլիպ պիզի
տիյնէմէյէ բուսասթլարը օլմայըլ՝ կէօզ հաշը տէօքէ-
րէք պիզէ րէճա էաէրլէր իտի քի էլիմիզլէ թագսիմ
օլունան բուհանի ըլըղա վէ գուպլէթէ քէնտիլէրիտա-
խի իշհազ օլտունլար : Լաֆվ էտին սիզէ սէօյլէյիմ . սի-
ղէ՝ քի պէցիւք ֆապրիզա սահալլէրի սինիզ . էքտիյի-
նիզի պիշէճէք սինիզ : Գրազիլէթի էօլտուրէն մահալէր

տէ Եօմիւր կէշիրէն սու չօճուզար՝ քիշի պաշտան չը-
գարան լաշարըս վէ տինէ գարը սեօհպէթլերիլէ գու-
լադարը տօլարագ պէօյիւրլէր իսէ , հագղը նահագ-
ղը պիր պիրինտէն ֆարգ էթմէք էօյրէնմէզլէր իսէ ,
սէնին վագթընը վէ մալիէի իսթէտիքլէրի կիպի գուլան-
մագտան կերի տուրմագլար . հիչ պիր շէյէ պագմագլար :
Պէլքի սէնին մալիք օլտուղուն վարիէթի տէ հագղը
եօլուլա գագանըլըզ զանն էտէր . վէ ինտլէրինտէ՝ քէն-
տիլէրինէ տիւշէն մալի պիղայրը հագղըն գապթ էթմիշ
կէօրինիւր սիւն . սէնին հուգուգուէն զուլմ սրրասընա
կիրիւր . վէ եափաշ եափաշ ոյաղընըն ալթընտա պիր քիււ-
հան չաթըլըր . հէր կիւն օլ աթէշի պէսլէյէճէք պիրէր
շէյ զուհր էտէր . վէ էնճամ փաթլատըղընտա աննարսըն
քի տինի տիւքիւնընտան իսրաճ էթմէնին մալի գաչա՝
օլմուշ սոնա , քի քէնտինէ ալլահսըզ պիր զէնկինլէք
փէյտաճ էթմէք իսթէտին : Սահսուլունու իսթէտիյին
գատար քէմալէ էրիշտիր . եէնի իճատլարըլա շէրէֆ գա-
ղան . լտքին խանէլէրինտէ Ալլահըն փատիշահլըղընը ա-
րամատըղճա , վէ քրիստոննաճա յառաջագիմութիւնա
արղուն օլմատըղճա նասըն սաատէթինի պիր տըրմ տա-
խի իլէրիլէտէմէզսին . իլլանասըն ինդրագընա զհհին եօր-
մուշ օլուրսուն : Անճագ էկէր տին գափաիտինին միւ-
համլիղինի աննայաճագ գատար պաթիթըն օլմուշ իսէ ,
վէ գապա սօֆուլուղա թուլթուլմուշ տէյիլ իսէն , քի
հիչ պիր ֆայտէսի օլմագ , կիւնտէն կիւնէ շնորհքուլա
վէ ֆագիլէթիլէ ֆագլա պուլուպ՝ նասըն սաատէթինէ
տախի աղիւմ ֆայտան վէ եարտըմըն օլուր : Ալէ սուրբ
առաքեալըն թէնպիհինի թուլթմուշ օլուրսուն . քի տէ-
միշ . “ Լէֆէնտիմիզ վէ գուրթարըճըլը Յիսուս՝ Քրիս-
տոսուն շնորհքու վէ իլմիլէ թարագղը պուլուն : ”

ՊԵՐԷՆԻ ԿԱՊԸՆ ԿԱԳԸՆ :

Սուրբ աւետարանարքն տահիճիյնէ շէհատեթ-
քը էտէն էսքի հերետիկոսարքն պիր սընըֆը տա՝ Վա-
ղենտինեան տէնիլէպէր տիրէր , քի Վարկիոնտն զուհր
էթտիյի վազըթլարա եազըն զուհր էթտիլէր : Վունլա-
քըն սերքերտէսի օլան Վաղենտինոսուն հազգընա
սէօհպէթիմիլին սըրասընտա նաղլիմիզ օլաճագ տըր :
Պու հերետիկոսարա բուժա Վիսպիքի տէնիլտի , քի
էհլի մարուֆ , եախուտ պիլիլիճ տէմէք տիր , վէ սուրբ
Երանոս Հէրէպիլուլա Գարշը եազարզը քիթապընտա
պունլար իչիւն թափսիլիճէ եազմըշ տըր : Եւետարան-
լարըն տէօրտիւնիւ տէ գապուլ էտէրլէր իտի իսէ տէ՝
Ս. Յովհաննէսին աւետարանըն օլ պիրլէրինտէն իւսթ
թութարլար ըտը , վէ քէնտի մէղհէպլէրինի թասսիգ
էթմէք իչիւն աւետարանլարտան մատէ օրէնք քիթապ-
լարընա վէ մարգարէլէրի տախի միւրաճաաթ էտէրլէր
իտի : Սուրբ Երանոս մէղքիւր քիթապընըն մուգատ-
տիմէսինին Ն. վէ Ը. վէ Ը. պապլարընտա , վէ տէրու-
նի քիթապտա իւչիւնճիւ գըթասընըն օն պիրինճի պա-
պընտա պէշլէ շէհատեթ էտէր , վէ Վաղենտինեան
լարըն թէլիլի էթտիլէրի քիթապլարտան պու կիւնէ-
տէք գալմա պապը փարշալար տախի թէքմիլէն թասսիգ
էտէրլէր : Վաղենտինոսուն թէփսպիսինտէն մէշհուրլա-
րը՝ Վարկիոնտան էվիլէ վէ Ս. Երանոսուն վազթընտա

զուհր էթմիշէր, վէ իբխնին իսմի՝ Հերակէնն վէ
Պտղոմէոս՝ մալիւմիւմիւզ օլմուշ տուր :

Պու Հերակէնն՝ Ս. Յովհաննէսին աւետարաննաւ,
շէրհ (մեկնութիւն) ետիմըշ, վէ պու շէրհտէն հայը
փարչալարը Ռոդինէս քէնտի քիթապընա տէրճ էթմիշ
օլտուղունտան՝ պու վասէթալըլա շիմաիէտէր գաշաշ :
Ռոդինէստէն աղ եփլէքէ վէ օնուն ուսէթասը օլուն
կղէմէս Եղէքսանդրացի՝ Սրբոմար նամ քիթապընըն
պիրինճի գըթասընտա մէդքիւր Հերակէննտան ուղուն
ճա պիր փարչա ալմըշ տըր. վէ պունտան թասօյն օ
լունուր քի Հերակէնն Ս. Ի ո կառ աւետարանիչէ տէ
շէրհ վէրմիշ օլա : Վէ Ս. Յովհաննէսին աւետարանը
շէրհնտէ իբի հէրտէ՝ աւթարան միճիլնճէ տէյէրէք
Ս. Սատթէոսուն աւետարաննին քէլադարընը զիքը
էտէր : Ս. Սարկոսուն զիքը իճաղ էթմէտիյինին սէ
պէպի սապըգ սէօլէնմիշ աիր, քի պու աղիղ քէնտի
թէլիֆինտէ՝ տիկէր աւետարանըարտա պուլունմոյան
ղայէթ աղ շէյ եազմըշ տըր : Պունտան մատէ՝ Հերակ
էնուն Ս. Սարկոս աւետարաննը զիքը էթմէտէն
տէն պիր շէյ չըգմաղ. չիւն օլ վագթըն ճէմի միւրէլ
լիֆիէրի շէհատէթ էտէրէր քի աւետարանըլը թամ
գապուլ էտէր խտի :

Պտղոմէոսուն Փլորա նամ պիրինէ եազտըղը պիր
մէթուպունու Ս. Եպիփան քէնտի քիթապընա ինէք
միլէն ալմըշ տըր. վէ պունտա՝ Ս. Սատթէոսուն ա
ւետարաննտան հայը փարչալար ալտըգտան մատէ՝
աւթարան պէօլէ պէմիշ տէյէրէք պիր փարչա տախի ա
լըր, քի Ս. Յովհաննէսին աւետարաննտան օլտուղու
ապա շիւպհէ գաշտըրմաղ : (Ս. Եպիփան. Ընդգէմ
հերիտիկոսաց, գր. ԼԳ.) : Վէ Ս. Երանոս պու]

Պտղմէոսուն քիթապարընը օգոմուշ օլուպ՝ աւետա-
րանլարտան ալմա քելամլարընը զիբը էտեր . վէ պուն-
լարտան թաստիզ օլունուր քի պու տախի տէօրտ աւե-
տարանլարը թէքմիլ գապուլ էտեր իմիշ :

Վաղինտինոսուն թէոդոտոսնամ պիր ակտեր չըրաղը-
նին ֆասիտ մեղճեպինի՝ օլ վագթըն Հոռմա հայրապի-
տի Ս . Վ իբդոր լանէթիլէ րէտտ էթմիշ տիր . Պու-
նուն սէօհպէթլէրինտէն տախի թաստիզ օլունուր քի՝
նէտիմկտէ օլան տէօրտ աւետարանլար մէվճուտ՝ ի-
քինճի տէհրլին իչինտէ ամմէնին մալիւմիւ օլմուշ ու-
տու . Ֆիլ վագը՝ Վղէմս Մղէքսանդրացիլին քիթապ-
լարընը սօնունտա՝ թէոդոտոսուն հաղտըլը քիթապա-
րըն պիր մուխթասար խիւլասասը պուլունուր , քի քէն-
տի չըրաղլարընըն պիրիսի հափմըշ տըր . վէ մէրամը՝
քէնտի ուսթասընըն էօյրէթտիյի թալիւմաթլարը Վա-
ղինտինոսուն էօյրէթտիյինէ գարշը չըգարըպ՝ պու ճի-
հէթիլէ ուսթասընըն մեղճեպինէ մէթանէթ վէրմէք տիր :
Կոր հտակարանըն քելամլարընտան զայէթ չօգ փար-
չալար պու խիւլասատա տէրճ օլունտուգտան մատէ՝
տէօրտ աւետարանլարըն նազլինտէն տէվչիբրէրէք լչֆէն-
տիմիղին էթտիբլէրինէ վէ սէօյլէտիբլէրինէ տայիր հայ-
լը փարչալար վար տըրլար : Վէ պունլարըն չօլունու-
հարֆ պէ հարֆ Ս . Մատթէոսուն վէ Ս . Ղուկասըն
վէ Ս . Յովհաննէսին գալէմէ ալտըղը վէճհիլէ հազար ,
վէ լչֆէնտիմիղին չէօյէ կիթտիյինի էօյլէ պիր թարիֆ
էտեր քի՝ թըպգըսը հալընըղ Ս . Մարկոսուն աւետա-
րանընտա պուլունուր : Վէ պիր տէֆա սուրը Մատ-
թէոսուն վէ սուրը Յովհաննէսին պիր նազլինի թարիֆ
էթմէտէ , վէ պիր ակտեր տէֆա սուրը Ղուկասըն պիր
քելամընը զիբը էթմէսինտէ՝ առաջիկա սէօյլէր տէյերէք

ալըր : Վէ նաաըլ քի Օլտհաուզէն սեօյէր , նէ վագըթ
պիր էարի միւհըլիֆաէ սուրըր Մատթէոստան վէ սուրըր
Ղուկաստան վէ սուրըր Յովհաննէստէն ալընմա շէհա
տէթ պուրուր ուզ , սէրահաթէն տէյէ պիլիւրիզ քի տէօրթ
աւետարանդար թէքմիլ ծնուն էլինէ կէչմիլ վէ մագպուլ
կէօրիւնմիւլ իւտիւ :

Վաղինախնտուն պիր տիկէր չըրաղը տախի՝ Մար-
կոս իսմիյէ թանըրըր , բի քէնտի վագթընտա չօգ շէ-
րէֆ գաղանտը : Սուրըր Արանոս մէղքիւր քիթ ապընըն
պիրինճի գըթաքնտա պունա գարչը ուզունճա ետգար :
Մարկոս քէնտի մէզհէպինէ գուվէթ ալմագ իշին
Ս. Մատթէոստան վէ Սուրըր Ղուկաստան հայընճա
փարչալար ալըրգտան սօնրա՝ սուրըր Մարկոստան տա՝
Օնընգէոսուն էփատարընա Լֆէնտիլիլին՝ « պէնիմ
օլաճաղըմ վապթիզի սիզ տախի օլո՛ր մու սունուղ » տէ-
մէսինի (Ժ . 38) ալըր : Վազա սուրըր Յովհաննէստէն
հիւ պիր շէյ ալմըլ տէյիլ տիր , յաքին պունտան օ չըգ-
մաղ քի պունուն աւետարանընըր թանըմաղ եախուտ դա-
պուլ էթմէզ իտի : Հերտիլէոն՝ պունուն մէզհէպտալը՝
սուրըր Յովհաննէսին աւետարանըր իւզէրինէ շէրհ եազ-
տըղը մալիւմիւմիւլ օլտուգտան սօնրա՝ Մարկոս ծնու
թանըմաղ ըտըր տէմէք օլմալ , վէ ճէմի Վաղինախնտան
լարըն՝ սուրըր Յովհաննէսին աւետարանընըր դապուլ էթ-
տիլէրինէ , վէ ախէր աւետարանդարտան տախի իւսթ
թուրմալարընա էրիլէրտէն շահալէրիմիլ օլտուղու-
պաւտէ զիբըր օլունմուլ տուր :

Չըրաղլարընըր վէճհի մէշուհ իւղոէ թարիֆ էթ-
տիքտէն սօնրա ուսթալարըր օլան Վաղինախնտու կէօ-
րէլիմ , վէ պունուն ուլա առաքիւլարըն վագթիլնա տա-
հա հաղըն կիթմիլ օլուր ուլ : Վաղինախնտա՝ Մարկոն

Հաննէս աւետարանըն գալուէն էթտիյինէ պու պէյիւք
խալաթ տըր :

Աւետարանըն սահիհիյինէ պիր ախէր շահիտ
տախի Ռասիլիդէս նամ հերետիկոս տուր . քի Իսքէն
տէրիէլի , վէ առաքեալարըն վագթընա զայէթ եաղըն
ըտը : Եւսերի Աստարացիին նաղլի միւճիւպինճէ՝ Եգ-
րիպպաս Աստոր նամ էպի պիր միւէլլիֆ տէմիշ քի ա-
ւետարան իւղէրինէ Ռասիլիդէս եիրմի տէօրտ քիթապ
ինշա վէ նէշո էթմիշ տիրա Պու սէյլէյիշտէ Ե-էփա-
րան լուղէթի Հանիլ աւետարան իչիւն աննաշլաճաղը
մալիւմ օլմատըղընտան՝ էպի միւէլլիֆլէրին առէթա
սէյլէյիշինէ թաթպըգան աննամագ իճապ էտէր . հանի՝
Վոր Ատախարանըն ճէմի քիթապլարըն պիրտէն աննաթ-
մագ խթէր : Տփրա՝ հախանը նամալիւմ հախուտ սախ-
տէ պիր աւետարան իչիւն սէյլէմիշ օլա՝ Եւսերի պու-
նու մութլաղա պէյան էտէր իտի . խուսուսա քի՝ Ս .
Պիրք տէմէք կիպի Ե-էփարան լուղէթինի տէ քրիստոն-
եայ միւէլլիֆլէր Եստուածաշունչտա տէրճ օլունանլար-
տան պաշղա քիթապլար Հագգընա ապա դուլլանմըշ տէ-
յիլ տիրէր : Վէ չիւնքի Ռասիլիդէս քէնտիսի տէ Ե-
էփարան իսմիյլէ պիր քիթապ ինշա էթմիշ , պաղըրտըր
էյլէ զանն էտէրէր քի՝ հաղտըղը եիրմի տէօրտ քիթապ
տախի պու քէնտի իշի օլան Աւետարանըն իւղէրինէ ի-
տի : Իաքին էկէր պէյլէ պիր շէյ օլա՝ ըտը՝ Եւսերի՝ քի
պու միսիլլիւ շէյլէրի միւսաառէիլէ հաղմաղ , թատգը-
դէն իշար էտէր , պունդա հաղար ըտը :

Ռասիլիդէսին էվտաղ Իգիդորոս՝ տիկէր նէվ պիր
Գնոտիկեան մէզէպինէ պաշ օլմուշ վէ քիթապլար
հափմըշ օլուպ , Աղէմէս Ըղէքսանդրոսի քէնտիսին
Սէրփաւ նամ քիթապլարըն իւչիւնճիւ վըթալընըն պաշ-

լանկըճլարընտա օնտան պիր փարչա տմըշ տրը . վէ պու
փարչա՝ Լճենտիմիզին քէնտի չըրազլարընա էթտիյի
պիր ճէվապըն մանեսարըն վէրիը : Պու ճէվապ՝ եսփանը
նամալիւմ՝ եսփուտ սախտէ Լեւտարանլարտան պընմըշ
տէյիլ . Ս . Ստոթէոսուն աւետարանընըն շու ճէվապը
տըր հարփ պէ հարփ . « պու իշէ հէփսի գատըր տէյիլ
լէր . իլա հէր քիմէրէ քի վերիլմիշ խէ : Ջիրա խա
տըմլար փար տըրլար քի անա րահմիտէն էօյլէ տօղմուշ
տուրլար . խատըմլար վար՝ քի ինսան էլիյլէ էօյլէ օւ
տուլար . վէ խատըմլար վար՝ քի սէմափի փատիշահլըգ
իչիւն քէնտի քէնտիլէրինի խատըմ էթտիլէր . թէհամ
միւլ էտէն թէհամիլլ էթտին » (ԺԲ . 11 . 12) :

Պունու տախի վիքը էթմէք իգթիզա տըր քի , Վը
ղէմէս Լղէքսանդրացի վէ սուրբ Եպիփան վէ Որոգինէս
գիպի էսքի զէման վարդապետլէրի քի Բասիլիդեանլարա
դարշը ետգարլար , պիզիմ աւետարանլարըն հերետիկոս
լար գապուլ էթմէզլէր տէյիլ հիչ պիր վագըթ իթապ
էթմիշ տէյիլ տիրլէր : Կարպոկրատէս իչիւն վէ օնուն
էփատըր Եպիփան իչիւն տախի պունու տէյէ պիլըր իգ
պունլար տա պիր նէվ Վնոստիկեան հերետիկոսլարա
պաշ օլտուլար . լաքին նէ սուրբ Երանոս վէ նէ սուրբ
Եպիփան՝ պունլար աւետարանլարըն սահհիհլիյինի գա
պուլ էթմէզլէր տէյիլ իշթիքեա էթմիշ տէյիլէր . վէ
պունլար տա Վաղենտինոս վէ Բասիլիդէս կիպի՝ Լճեն
տիմիլին թարիխինին իքինճի տէհրինին պաշտանկըճլարըն
տա պուհր էտէն հերետիկոսլարտան տըրլար : Ս . Երու
նոս (Բնդդէմ հերետ . ա . 20) , վէ սուրբ Եպիփան
(Բնդդէմ հերետ . իէ . 5) . Կարպոկրատէսին թէվա
պիսի իչիւն իսմէն տէրլէր քի՝ քէնտի մեղհէպլէրինէ մէ
թանէթ՝ վերմէք իչիւն աւետարանլարըն պազը քէլամլա
ընա էյրի մանա վերմէղէ չալըշըրլար ըրը :

Պու մահալէ տէք սեյլէտիքլերիմիզի խիւլանաւ է
տէլիմ: Լշիկնտիմիզին 140 եախուտ 150 թարիխի վա
ղըթլարընտա պիր թարաֆտան Հռոմա հայրապետի Ս.
Միհկոտ, վէ սապըզ սուրը Յովհաննէս աւետարանի
չին չըրաղը՝ վէ պատէհու Իզմիր հայրապետի սուրը Պօ
ղիկարպոս, վէ զաթը Երուսաղէմ պալէթինտէն օլուդ
Խրքէնտէրիէ ճանիպինտէ տախի կէզմիշ օլան սուրը
Յուստինոս. տիկեր թարաֆտան՝ Գարա տէնիզ սէվա
հիլինտէն Աինապը Սարհիոն հերետէկոս, վէ Խրքէն
տէրիէլի Վաղէնտինոս հերետիկոս, հէր պիրի պիրէր
վէճհիլէ մէշհուր քիմսէլէր, էօյլէ թէսատուոֆ էթ
տի քի ճիւմէտի պիր վաղըթտա Հռոմատա պուլուն
տուլար: (Ո) Լատիրտէ Հռոմատա Բւետարանլար տէօր
տիւ տէ շիմտիքի կիպի մագպուլ թուլթուլմուշ օլտուդ
լարը աշիքեար տըր. լաքին պու մէշհուր զաթլարըն հիչ
պիրիտի պունլարըն դապուլ օլունմուշ օլմասը հադընա
լազըրտը վէ մարազա էթմէտիլէր. վէ հէր նէ գատար
պաղըրտը քէնտի մէզհէպինի եախուտ թաճմինիի հօ
րիւթմէք մարմընտա ըզան Բւետարանլարըն քէլամընը
գարչը պուլուպ՝ օնլարը դապուլ էթմէմէք վէ սօնրատան
հաթըրմիշ վէ սախտէ տիրլէր տէմէք իշլէրինէ փէք ոյ
զուն կէլիր սէ իտի տախի՝ պու միսիլլիւ էօզիւրէ միւ
րաճաաթ էթմէտիլէր: Իմտի՝ տխէր մատտէլէր իւզըն
հիչ պիր վէճհիլէ իմթիլաճ էթմէլէն պու միսիլլիւ զաթ
լարըն պու մատտէտէ եէքաիլ եէքճիհէթ պուլունուպ
Բւետարանլարըն ճիւմէտի քէնտի իշլէրինէ փէք դուլ
վէթ վէրմէզ իքէն տախի ալա գըլ ու գալ էթմէլէրէք
մագպուլ թուլթմալարը զայէթ աշիքեար պիր իսպաթ
տըր քի՝ օլ ենտտէ հէր պիր թարաֆըն եկեղեցիլէրի վէ
ճէմաաթլարը պունլարը առաքնալարըն թէլիֆի տիրլէր
տէյիւ դապուլ էթ միշլէր իտի:

Պունու տախի պիլմէք կերէք տիր քի՝ պաշխատէ
 դիւր էթտիյիմիզ զաթլար, պէշի տէ փէք էքի տիրլէր.
 զիրա ճիւմէսի տէ տիւննայէ կէլտիքլէրի վազըթ սուրը
 Յոյճաննէս աւետարանիչ տաճա հայաթտա ըտը: Այ
 չիւնքի հէր պիրինին զափաիտի վէ թաճիւնլէրի վէ մէղ
 հէպլէրի պիր պիրինէ մուզայիր փտի, պունլար Եւտա
 րանլարը պիրի օ պիրիսինտէն ալմը տըր տէմէք օլանմզ:
 Հոռմա եկեղեցիսի սեւրը Մատթէոսուն վէ սուրը Մար
 կոսուն Եւետարանընը Եղէքսանդրիա եկեղեցիսինէ՝ վէ
 սուրը Յոյճաննէսինքինի Եփեսոս եկեղեցիսինէ զապուլ
 էթտիքէմէզ իտի, էկէր պունլար պու առաքնալարըն
 օլ Եւետարանլարը եղմըն վէ քէնտիլէրինէ պրազմըն
 օլտուղունու էվվէլտէն պիլմէմիշ վէ աւա իշիթմէմիշ
 օլտար ըտը: Օլաճառդէն պունուն իւզէրինէ տէր.
 Եկէր տէօրա Եւետարանլարըն թանդիմի Աղղնտին
 եանլար կիպի պիր փըրգանըն եախուտ Հոռմա եկեղեցի
 սի կիպի պիր եկեղեցիսին իճատը օլմուշ օլա ըտը, տի
 կէր ճիւմէսի իթթիֆադէն պունլարը հիշ պիր շէյ սէյ
 լէմէտէն զապուլ էթմէք միմքինսիզ իտի: Այազա՝ Այ
 վնտիննանլարըն քէնտի մէզհէպլէրինէ աասս վէ մէթա
 նէթ կիպի կէօսթէրտիյի Եւետարանլարը Մարկիսնեան
 լար եախուտ ուղղափառլար նաթըլ զապուլ էտէ պլլիւ
 լէր իտի: Այ իսքէնտէրիէլիլէր վէ սիւրեանիլէր վէ
 Ենատօլու աճալիսի՝ Հոռմատան տաղըմա պիր Եւետա
 րանըն սահիճիլիսի թաստիզ էթմէտէն նաթըլ զապուլ
 էթմէյէ բազի օլուրլար ըտը: Այ Եսիա եկեղեցիլէրի է
 կէր էյի պիլմէսէլէր բոթի քի պու Եւետարանլարըն սը
 բասընտա սուրը Յոյճաննէսին իսմիլէ դիւր օլունան Ե
 ւետարան սահիճէն օնուն եափտըղը տըր, վէ մէզքիւր
 սուրը առաքնալըն քէնտի չըրաղլարը շախտէն պունա շէ

հասեթ էթմէսէր խոր՝ պու Եւետարանարը ու սեմթէ
գապու Եթորմէք նէ եօլտա օյա պիլիւր խոր : Վէ
Հոռմատա օլան բրիստոննալար էկէր սուրբ Ղուկաս
հիշ պիւր Եւետարան ետփմամը՝ ետփուտ ծնուն իսմիլէ
պուլունան Եւետարան ծնուն ետփալըղ տէյիլ տիւր տէ
յիւ աթալարընտան իշիթմիշ օյա ըտըլար՝ պունու օյ պիւր
Եւետարանարըն սրտաքնտա կեօրմէսինտէ ճիւղէսի իւ
չիւն պիւրտէն շիւպհէյէ վարըպ բէտո էթմէղ մի խոր
սահիշլիքլերինէ իսպաթ խթմէղ մի խոր : Վէզալիք
Բարաշամ վէ Պաղեստին վէ Իսթէնտերիէ վէ Մըսըր ա
հալիսի տէ սուրբ Մաթթէոսուն վէ սուրբ Մարկոսուն
Եւետարանարընըն հազգընա պու հօլտա տալընաճազ
լարը աշիքեար տըր : Եւետարանարըն սրտաքնտա սախ
տէ վէ եալան Եւետարան կիրիշտիւրմէք պու վէճհլէ
միմքինսիղ օլսըր ուտու : Պուլիթէսթլերին վէ բրիս
տոննալըգ տիւ շմէնլերինին շէհասեթլերինի տէ կէլէճէք
տէֆայէ պրազըր ըղ :

ՀԵՅԼԵՐԸ ԳԵՐՇԸ ՕԼԵՆ

ԻՓԹԻՐԱԼԱՐԸՆ ՆԱԳԼԻ

Պիլիմի պապըն պապըն :

Երբ կաթողիկոսուն կիւնիւնտէ Հայ վէ Րուս
Եպիսկոպոսարը Կորին ժողովքունտա պիլ փուվաճիհէ
Էէօյլէրէր Բաղիւղոն ժողովքունուն իթիգալընտա

մուղայիր պիր շէյ պուլունմամասընըն թատուղի հէր
պիր մարաղայը պիթիրմէլի իտի . վէ ծնտան սօնրա մէզ
քիւր ժողովքու վէսիլէ էտիւլ Րուվարը տինի զայրը
հերնտիկոս կիպի թութարագ ծնարտան սաղընմագ միւ
նասիպէթ ալմաղըտը : Վէ ֆիլ վաղը էկէր մատտէ
հալընըզ ըուհանի իւղէրինէ օլա ըտը , վէ խարիճտէն
տիւննամիճէ սայիլըլար վէ բօլիթիքա միւլհաղալարը
գարըշմայա ըտըլար , իհթիմալ քի պու վէճհիլէ մարա
ղանըն սօնու կէլիր իտի . մատամ քի Յովհան Վայրա
գոմէցիտէն պաշգա կաթուղիկոսուն էթտիլինէ պէյէն
մէյէն հօղ ուտու . վէ ծնուն տախի ֆէյլի ֆասիա օլ
տուղու կէրէք քէնտինին վէ կէրէք Վարդիս նամ չը
րաղընըն հափտըղը քիթաղլարտան միլլէթ մապէյնինտէ
պէյան օլունուպ՝ իթիպարլարը քիւլլին մահվ օլտու .
վէ իսիմլերի տախի սէյլէնմէզ օլտու : Լարին բօլիթի
քա սայիլըլարը հէր նէ գատար Եճէմ տէվլէթինէ նա
գարէն գալգմըշ ըտը ըսա տա՝ պաշգա թարաֆտան պաշ
կէօսլթէրտի :

Եզը կաթուղիկոսուն սօն երլարընտա արաղլար
Եճէմիստանը վէ Իրագ արէպ թարաֆլարընը հիւքիւմ
լէրի ալթընա ալտըգտան սօնրա Վան վէ Վուշ թա
րաֆընտան Հայաստանա կիրտիլէր . վէ Րոււմ իմքերա
թօրու թարաֆընտան միլլէթի մուհաֆազա էթմէք ի
չիւն նասպ օլան խէոգորոս Ուրշտունի՝ հալընըզ քէն
տախի պունլարա գարշը տուրամայըլ վէ հարալմճը տա
խի պուլամայըլ պիր թարաֆա չէքիլմէսինտէ՝ Երաս
լարըն հիւքմիւ Հայաստան իւղէրինէ զալէպէ էթտի .
վէ պու հիւքիւմէթին վաղթընտա տա Րուվարտան ալ
րը տուրմագ բօլիթիքայա մուաֆըզ օլարագ՝ գատիմքի
սօղուղըզ միւճէտտէն պաշլամալը իղթիլա էթտի :

1) Կըր կաթուղիկոս 639 թարիխտէ վեֆաթ էտիպ՝
 640 տա ետրինէ՝ Ներսէս շնող կաթուղիկոս օլաու . վէ
 պու՝ 645 տէ միլէթին եկեղեցիճէ պազը նիզամարթը ի-
 չիւն Ղուկն շէհրինտէ ժողովք էտիպ՝ ախէր հերետի-
 կոսլարըլա պերապեր Վաղինգոն ժողովքունու տախի՝
 Վիստորուն մեղհէպինէ զահիպ օլմուշ վէսիլէսիլէ նը
 զովն էթտիլէր : Անճադ՝ նաս իչինէ դարըլըզըզ վէ
 ֆէսատ պրադըր պու ժողովք տէմլէրիլէ՝ էթտիլէ-
 րի նզովքուն բօլթիթիքա ծայլըսնա մպնի օլտուղունու
 իթթիզասը դատար աննատըրլար . չիւնքի պու պէջլէ
 աննաշըլմազս՝ տէմք լաղըմ կէլիւ քի , պիր հերետի-
 կոսլուդ տիւննալիճէ ֆէսատէ վէ իթթիպլէ սէպէպ
 վերմէտիքճէ ծնու նզովնլ էթմլյէ Ղուկն ժողովքու
 ճէվազ վերմլէճ ք , լաքին պու կիպի պիր շէյ հիչ պիր
 քիմսէ սէջլէյէմէզ . եկեղեցիտէն պրըլլալ քէնտի պաշ-
 լարընա նէվիճատ պիր տինէ սիլիւք էտէն հերետիկոս-
 լար իսթէր ֆէսատ չըդարըսընլար , իստէր չըդարմասընլար
 տայիմ նզովք ալթընտա տըլլար . վէ տօղըու իթիդատ հասպ
 էլ իճապ պազը ֆէսատէ սէպէպ վերմիշ օլսա տա ծնտան ալ-
 րըլմասը վէ ծնու նզովնլ էթմէսի հիչ պիր վէճհիլէ ճայիզ
 օլամազ : Առաքնալլար հէր նէրէյէ կիտիպ 1) ֆէնտիմի-
 ղին յարուծիւն ալտըղնը վազ էտէրլէրսէ իտի՝ տայիմ
 Նէհուտիլէր օրատա ֆէսատ չըդարըլլար ըտը , նասըլ
 քի 1) . Ատիփաննոսուն քարոզու թիւն էթմէսիտէ էթ-
 տիլէր (Ղործք . Դ . 12) . վէ Պօղոս առաքնալ Աէլա-
 նիկտէ քարոզըլ էթտիլլէտէ աղիմ ֆէսատ չըդարըլ՝ օ-
 նուն ըէֆիգլէրինտէն պազըլարընը մէյլէքէթ զապիթի-
 նէ կէօթիւրէրէք , տիւննայը ֆէսատա վէրէնլէր պու
 րայա տախի կէլտիլէր տէյէրէք քէնտի էթտիլլէրինի
 օնլարըն իւզէրինէ պրադտըլլար (Աղ . ԺԷ . 5 , 6) .

Լաբին հիշքինս տե՛մզքի պունդարն ֆէսատընը սէ-
պեպ թուծարադ օնրարա եկեթէնմէսի ճայիդ տէյիլ տիր-
Հեր նէ իսէ՝ օն ալթը սէնէ եվիլէլ թաստիդ օլունտու գ-
տան սօնրա մադպուլ թուծուլան պիր ժողովքու շիմ-
տի Գուին ժողովքունտա բէտտ եթմէլէրի աճայիպ
կէօրինիւր : Յէսատ ու ինթիլալէ սէպեպ տե՛մէլէրի
վադթըն բօլիթ հքատընա նապարէն սայըլըն , եւ Մես-
տորուն մեզհէպինէ զահիպ օլմուշ տե՛մէլէրի նէրէտէն
այընմալը : Իկէր միլէթ իչինտէ եվիլէլտէն պէրու պէլ-
լիէնէն թահմինէ մէպնի պիր սէօլէիշ տիր տէսէք՝
Պարին ժողովքունտա օ՝ չիւրիւմիւշ օլմալը : Պու եփ
էյիճէ պիր միւշքիւլ տիւր . պադալմ զիճին դանտըրա-
ճադ պիր ճէվապ պուլա պիլնր մի իզ :

Ճէմի հերետիկոսլարն առէթի միւճիւպինճէ Յով-
հան Մայրադոմեցի հախուտ չըրադլարը քէնտիլէրինն
զահիպ օլտուղու մեզհէպէ դարչը կիլէն ժողովքու սա-
հիճ տինտէն տիւշմիւշ տէյիւ հաւատիս եթմէյի մուգ-
թալն սայմըշ տըրլար : Հասպ էլ իճաս՝ Վադհիւդոն
ժողովքունու վէ օլ ժողովքուն ճէմ օլմասընա զայրէթ
էտիպ պիլ վէքեպէ օնա բիասէթ էտէն Լէոն Հոռմա
հայրապետին հերետիկոս կէօսթէրմէյի իտիլէր : Պարին
ժողովքունտա թէֆթիշ օլունուպ պունդարտա պիր հե-
րետիկոսլուդ պուլունմատըղընը վաղիֆէ էտինմէտիքտէն
մատէ՝ Մայրադոմեցիի նյովքուլա դօվան Եզը կաթու-
ղիկոսա տախի պէյլէ պիր հերետիկոսլուդ քիլրի սիւր-
մէյի իտիլէր : Լաբին պու միւնվալ իւզըն չըգարաճադ-
լարը հաւատիսի միլէթ մապէյնինտէ միւթէպէր թուծ-
տուրաճադ գաաար նուֆուլարը վէ իթիպարլարը օլ-
մատըղընը պիլէրէք՝ հիյլէ ելունու էլէ ալտըլար . Վաղ-
հիւդոն ժողովքունուն իթիգատ դարաբնամէպնի վէ Լէ-

ան հաւրապետին Եւտիքէսէ դարչը Փլաքիանոս Ըսթամ
 ապուլ պատրիարքինա եղտըղը մէքթուպու հայճայա
 թերճիւմէ էտիպ՝ իչինտէ պաղը եւրլէրինի տէ պօպա
 րագ Կիստորուն իճատ էթտիյի հերեալիոսլուգ ֆիլք
 րինէ գօլայճա ալքնա պիլիր թապիրլէր դարլշորտուլար :
 Վէ չիւնքի Կարին ժողովքունուն Քաղկեդոնու գա
 պուլ էթմէսինտէն պէրի՝ պու ժողովքուն նէ օլտու
 ղունու վէ նէյէ դարար վէրտիյինի աննամաղա հալիյէ
 նաստա պիր մէրագ զուհր էթմիշ իտի՝ պունլարն պու
 կէօնէ պօզուգ թերճիւմէսի՝ պաշգա պիր թերճիւմէ
 պուլունմատըղը իչին գօլայ տաղըլտը . վէ օնու օգուլյան՝
 թերճիւմէ էտէն քիւմ օլտուղունու վէ նէ ֆիլքրէ թեր
 ճիւմէ էթմէսինի պիլմէյէրէք . վէ բումճասըլլա բու
 պար էտիպ օսիտէքեարլըղը մէյտանա չըգարմաղա միւգ
 թէտիր ազ քիմանէ պուլունարագ՝ պու օսիտէ թերճիւ
 մէ չափուգ իթիպար պուլտու . վէ Կերսէս շինողուն
 վագթընտան պաշայարագ Քաղկեդոն ժողովքունու
 նղովէլ էտէն հայրտպիտլէրիմիզ վէ ժողովքլարըմիզ պու
 թերճիւմէնին իւզէրինէ քէնտի թէֆթիշլէրինի ասաւ է
 տէրէք , պունու նղովիլ էթմէլէրինտէ ֆիլ հագըգա
 Կիստորուն թէվապիսինին քէնտի մէզհէպլէրինէ դուվ
 վէթ վէրմէք իչին եափտըղլարը պիր ժողովք տուր
 տէյիւ րէտտ էտէրլէր իտի : Պու տէտիյիմիզ օլ գա
 տար աշիքեար տըր քի՝ իսպաթա տախի հաճէթ տէյիլ
 տիր , վէ Քաղկեդոն ժողովքունուն վէ Լէն հայրա
 րապետին Փլաքիանոսա եղտըղը միլլէթիմիզտէ հոմար
 աարլլա թանրլան մէզքիւր մէքթուպուն էսքի հայճա
 թերճիւմէսի՝ բումճասընտան վէ լաթ ինճէսինտէն փարգ
 լը օլմասը , վէ պու փարգլար հայճատա՝ Կիստորուն
 մէզհէպլինէ մութապլգ ֆիլքրէ հաղըն օլմասը՝ տէտիյի
 միզի քեամիլէն թասաիգ էտէր :

Պուլին ժողովքունտան իբի սէնէ օտերա 647 թա-
րիխտէ Պում խմբերաթօրու Վոստանդին՝ Վերքէս կա-
թողիկոսուն րէճասըյա Պուլինէ կէտիյինտէ՝ կաթու-
ղեկոս Պում քաճանալարընա րայէթ կէօսթէրիպ՝ Տաթ-
տա պիր Պում քաճանասը էլինտէն Տաղորդութին տա-
խի ալտը . վէ օնտա պուլունան տիկէր կալիսկոպոսլար
տա պունուն կիպի էթտիէր . լաքին կալիսկոպոսլարըն
պիրիսի օլ արատա ուսուլուլա սեղանտան աշաղ Էնիպ՝
Տաղորդութին ալմամադ իշին սալուշտու : Իմբերա-
թօր պունուն փարգընտա օլուպ՝ Տուգուրունա չաղըրթ-
տը . վէ սիւալ էյլէտի . պէնիմիլէ վէ սէնին Տայրապե-
տին իլէ իլճադ նէ իջին օլմաղ սըն : Եպիսկոպոսուն
էթտիյի էօղըիւ իմբերաթօր քէնտիսինէ պիր բօլիդիքա
էթմիշ կիպի թութուպ , չին տէմիշ իտի քի՝ սիգին
Տաղըր-պուլունմանըղ պանա խէվի ու Տիճապ կէթիւ-
տի , տէֆա սիւալ էյլէտի՝ շիմտի կաթուղիկոսունուլա
իլճադ օլըր մու սուն : Եպիսկոպոս ճէվապ վէրտի .
էվէտ . սուրբ Վրիդորուլա իլճադ օլըր կիպի պունուն
ուլա տախի օլըր ում , զիրա պունու օնա մէնէնտ սա-
լարմ . լաքին պու տէֆա սաղընտըղմըն տա սէպէպի
քէնտիսի տիր . զիրա պունտան իբի սէնէ էվլէլ պու-
շէճիրտէ կալիսկոպոսլարտան միւրէթթէպ պիր ժողովք
թէրթիպ էթտի . պէն տախի օնտա պուլունտում . վէ
ճէմի Տիրտիկոսլարըն սըրասընտա Վաղկեդոն ժողով-
քունա տախի լանէթ օղուտու : Իմբերաթօր՝ պու նէ
սէյլէյօր տէյիւ կաթուղիկոսա սիւալ էթտի . վէ պու-
նուն սիւքիւթինտէն մատտէնին սաճիճ օլտուղունու
աննայըպ այըպլաաը , վէ պատէճու պէյլէ պիր շէյ օլ
մասըն տէյիւ թէնպիճ էյլէտի :

Կաթուղիկոսուն պու Տարտէթինտէն տտիսի՝ Վաղ-

կեդոն ժողովքունուն սէպէպիյէ փէյտաճ օլան նիֆադ
 եափաշ եափաշ խաֆիֆլէնիպ վէ պատէհու քիւլլիէն
 մահվ օլուպ՝ մուհապպէթ օլա պիլիւր իտի. ֆադաթ պու
 տէֆա իշի Րուժ միլլէթինին ճահիլլէրի պօղտուլար :
 Իմրէրաթօր Րաթանպօլա տէօնտիւքտէն սօնրա Հայաս-
 տանտա գալան Րուժար մեծպահքը թու թմազլար ըտը,
 վէ պուճա գանաաթ էթմէյիպ՝ Հայլարա տա քէնտիլլէրի
 կիպի էթմէյէ ճէպը էտէրլէր իտի : Մեծպահք թուլթ-
 մազլար ըտը տէմէմիզ՝ էթ եէրլէր իտի տէմէք աննաշը-
 մասըն, փէրհիլլէրինի տէնիզ մախլուգու վէ գէյթին եա-
 ղը եէմէյիլ վէ շարապ իշմէյիլէ պօղարլար ըտը : Հայ-
 լարըն պէօյիւքլէրի վէ քիպարլարը պու պապտա օնլա-
 րա ուլտուլար ըսա տա՝ ճէմաաթ տայմաքի կիպի պահ-
 քընա սըգը՝ Րուժարը տինսիզ կիպի թուլթմազա պաշ-
 ւայըպ օնլարտան սօղուտու՝ վէ հալլէյէ օնլարա ուլան
 Հայ իշխանլար տախի միլլէթին կէօղիւնէ չիքքին կէօ-
 ղիւնտիւլէր վէ իթիպարլարը ինգրազ պուլտու : Պուճա
 իշխանլար կիւճէնիպ՝ Րուժարըն էլիյէ Հայլարա հայլը
 սըգընտը վէրէրէք, վէ տին մատտէսինի պէր թարաֆ
 էտիպ եկեղեցիճէ զարարսըզ ատէթ ու թէշրիֆաթլար
 իշիւն միւճատէլէ վէ մարազա չըգարտարազ իշի գիյա-
 տէ ազտըրտըլար : Րուժար Հայ իշխանլարըն քէնտի-
 լէրինէ արգա վէ եարտահ պուլմալարըլա տիւրիւ ա-
 տէպսիզլիյէ տէ ճէսարէթ էտէ պիլտիլէր. վէ պու սէ-
 պէպիլէ Հայլարա գիյատէ ֆէնա կէօրիւնտիւլէր. տէ-
 յիլ քի եալընը Քաղկեդոնու գապուլ էտէրլէր վէ Վիս-
 տորա թապի տիլլէր տէյիւ, իլա էթտիքլէրի քէօթիւ-
 լիւքլէրինտէն տէ քէրիհ կէթիլլէրէք :

Րուժար Հայլարըն պու տէրէճէ ատափէթի իւզիւն-
 տէն չէքտիքլէրի սըգընտըլը իմրէրաթօրա եազտըլա-

ընտա՝ զօլայ աննաշըլըր քի պիզ սեպեպ վերիյօր ուզ տեմէյէճէքէր իտի . Վաղկեդոնու գապուլ էթտիյիմիզ իչիւն ատու օլմուշ ուզ տետիլէր : Այլէթտէն մատաէյի իմրէրաթօրա իֆատէ էտէն օլմատը , քի ասըլ սէպէպիւնի աննասըն , իմրէրաթօր քէնտիւնէ կեօնտերիլէն մէքթուպլարըն թագրիլիւնէ ինանրպ թէհապիլիւրէ կէլ տի . վէ կաթուղիկոսա վէ միլէթ պաշարընա խըրսլըճա պիլը մէքթուպ կաղուր , քի Մուսլարըլա էյի պարընսըն լար , վէ Վաղկեդոնա թապի սինիզ տէյերէք ըէնճիտէ էթմէսիւլէր . վէ քէնտիլէրի տախի օլ ժողովքու քի քէնտի հուզւորունտա գապուլ էթտիլէր , ըտտ էթմէսիւլէր . վէ էկէր իշնանլարտան պիլիսի պու ֆէրմանըն մուզայիլի հարաքէթտէ պուլունուր իսէ՝ մանսուպունտան ազլ օլուն , վէ մալի միրիէ ալընսըն :

Այու ֆէրմանը Վաւիթ Բագրեւանդացի նամ պիլը Հայ ալիմ կէթիլտի Հայաստանա . վէ պու միւնասիպէթ իլէ՝ Կերսէս կաթուղիկոսուն վէ միլէթ պաշը Աբուբատ Կիւրապաղատըն վէ միլէթ սերտարը թէնդորոս իշտունիւնի թերթիպիլէ 648տէ Վուին շէհրնտէ եւնի պիլը ժողովք օլտու : Օրատա Վաւիթ Վաղկեդոն տէր իտի քի՝ պունու պիլտիքտէն սօնրա պիլ տախի ըտտ էթմէսիլէր . լաքին Հոյլար ճէվապ վէրտիլէր . պիզ Ա. Վրիգոր Լուսաւորիչ հայրապետիմիպտէն վէ իւշ սուրբ ժողովքլարտան վէ սուրբ թարգմանիչէրիմիպտէն իթիլ գատ պապընտա հէր նէ քի էպրէնտիք իսէ՝ եալընըլ օնու պիլիլիլ . պաշգա շէյ գապուլ էտէմէյիզ , Վէ չիւնքի իմրէրաթօրուն էմրի շէտիտ իտի , օնա տախի շու միսիլլու արզ թագրիլը գըլտըլար . պիզ սիղն իչիւն տայիմ աուատա ըզ . ֆադաթ նիաղըմըլ պու տուր քի տիւնի

միգտէ գալմաղա պիգէ միւսատէ պուլուրասըն, նասը
քի Կաւատ վէ Խոսրով Եւքեմ փատիշահարը տախի միւ
սատէ էթտիլէր: Իմբերաթօր հայլարը աշեքեար սըգըշ
տըրմատան վաղ կէչտի, լաքին Հայաստանտաքի Բում
զապիթանը զուլմու արթըրտը. թա՛ քի չօղլարը զարուր
գալըպ օնլարա գարըշտըլար եկեղեցական թէշրիֆաթ
լարը վէ ատէթլէրի տախի տէյիշտիլէրէք. վէ էսքի եօլ
տա գալի տուրանլար՝ պունլարը տինլէրինտէն տիւշմիւշ
միւնքիր վէ մուրթատ կիպի թուլթարլար ըտը: Պազը
մահալէրտէ Հայհոռոմ՝ նամիյլէ պուլունան Հայլարըն
պաշանկըճը պու տուր: Սերսէս կաթուղիկոստա տա
տախի պունլարա եագըն պիր հալ կէօրիւնիւր իւտիւ.
չիւն Քաղկիդոն ժողովքունուն իթիգատընա քէնտիսի
աշնա օլմուշ օլմասըլա օնա թէսահհոլպ էտէր իտի.
պունուն իչիւն պազը վարդապետլէր վէ իշխանլար թիւ
ոգորոս Ռշտունիէ կաթուղիկոսու ճէմի օլան քէօթիւ
լիւքլէրէ պաշ կիպի կէօթէրիպ՝ պու սերտարը օնա
տիւշման էթտիլէր: Օլ տախի պունուն խապէրինի ալըպ
գօրգուսունտան կաթուղիկոսուղու պրագտը, վէ կիղ
լիճէ քէնտի մէմլէքէթիսէ գաշտը, վէ Քոնէոգորոս էօ
լիւնճէյէ տէք ալթը սէնէ օնաա գալտը:

Ղուխտէ կաթուղիկոսուղ վէքեալէթի Յովհան
նէս վարդապետ նամ պիրիսինէ հալալէ օլունտու, քի
Մանաղկերտ այալէթինտէն օլմասըլա Մանաղկերտցի
վէ Տիկոր քէօյտէն օլմասըլա Տիկորեցի տէնիր: Պոս
վարդապետ՝ բումլարըն պազը ատէտլէրի հայլարըն իչիւն
կիրմիշ օլտուղունու մինասիպ կէօրիւպ, վէ Ղուխտէ
բումլարըն չօղլուղու իչիւն օրատա ժողովք էթմէք իս
թէմէյիպ՝ Մանաղկերտտէ պիր ժողովք էթտի 651
թարիխտէ՝ վէ իւք գարար՝ Քաղկիդոն ժողովքունու

վէ Լէոնուն Տոմարէնը ընտա էթմէյի գօտուգտան սանրոս
պիր զաչ տա կանոնլար գօտու , քի պունլար տըր :

1. Մեծպաշքըն շաբաթ վէ կիրակի կիւնլէրի պա-
լըք վէ եռմուրթա վէ զէյթլին եաղը վէ շարապ գուլան
մաղա բուխսաթ տըր տէր . քի ախէր կիւնլէր պունլար-
տան սագընլըպ բումլարտան փարգ օլունսուն :

2. Սուրբ պատարագտա գուլանլան նշխար ասլա
մայալը օլմասըն . չիւն բումլար մայալը էթմէք ատէթինէ
պաղը Հայ քահանայարընը ալըշարմըշար ըտը :

3. Քէզալէք սուրբ պատարագտա գուլանլան շա-
րապա սու գօնուլմասըն :

4. Քրիստոսուն սուրբ ծնունդունու յայտնու-
թիւնտան վէ միրտութիւնտան պըրմայըպ հէփսինի պիր
կիւնտէ էթսինլէր :

5. Եւագ հինգշաբթի կիւն քիմսէ հաղորդութիւն
ալմասըն բումլար կիպի . վէ տայըմ պու կանոնլարա սէ-
պէպ՝ բումլարտան փարգ օլմագլըզը կէօսթէրլը :

Իշկէր Մանաղկերտցի Քաղկեդոն Ժողովքունուն
վէ Լէոն հայրապետին Տոմարընըն էթիգատնա գուսուր-
լարը օլմատըղընը պիլիպ՝ պունլարըն լաղըրտըսընը էթ-
մէսէ իտի . վէ բումլարտան պըրլմադ կիպի նէփսանիէթ
լաղըրտըսընտան սարֆինաղար էտիպ՝ հայոց եկեղեցիին
գատիմի աւանդութիւնունա թէպտիլիք կիրմէսին տէ-
յիւ ասաս էտէ իտի , հիչ պիր մինասիպէթսիլիլէ
տիւշիւպ փասլ օլունմաղ ըտը : Ենճագ մեծպաշքտա
շաբաթ վէ կիրակի պալըղըլա վէ եռմուրթայըլա պաշ-
քը պօզմադ թէրթիպի միլլէթիմիգտէ օլ անէ տէք իշ-
տիլմիշ օլմատըղընտան՝ նէփնճատ պիր շէյ . վէ թէմէի
տախի՝ բումլարա պէնղէմէք իտտիասընա պինա օլմա-
լը պէյէնիլըր պիր շէյ տէյիլ իտի . աւագ հինգշաբթի

կիւնիւ սուրբ հաղորդութիւն ալմագ ասեթինե տե՛
հիչ տէյիլ իսէ օլ աղիզ վէ աղիմ խորհուրդուն օլ կիւն
գ ուրուլմսւլ օլմասընա բայէթէն միւսաստե էթմէլի ի-
տի . տէյիլ քի բուլմար էօյլէ էտէրլէր տէյերէք մէն
էթմէլի իտի : Եօխսա՝ բուլմար Օլատիկ կիւնիւ պահք-
լարընը պօզարլար վէ էթ եերլէր տէյիլ հայլարա օլ կիւ-
նիւ պահք թուլթմագ թէնպիհի լաղըմ կէլիւր իտի :

Ե Ե Տ Ի Գ Ո Ւ Լ Ե Խ Ա Ս Թ Ա Խ Ս Ն Ե Ս Ի Հ Ա Գ Գ Ա Ն Ա

ԵԼՅՆԻ ՊԻՐ ՀԻՐՔԻԶԹ

Ըմէնին մալիւմիւ օլտուղու վէճհ իւզրէ՝ հայլը
սէնէտէն պէրի Լէտի գուլէ տիշարըսընտա պինա օլու-
նան խասթէխանէի քեաֆֆէի միլլէթիմիզ իֆթիխարէն
շէն ու մամուր սաղլամաղը վէ հէր պիր իզթիզա էտէն
մասրաֆլարը կէօրմէյի իլթիզամ էթմիշ իքէն՝ միլլէթին
իհսանը սէմէրէսինտէն այիտ օլան վարիտաթըլա իտա-
րէ օլունուպ , իքի սէնէտէն պէրու զուհր էտէն պա-
հալըլըզ սէպէպիյլէ մասրուլթ արթմասընտա վարիտաթ
թարաֆընա պիր ֆազլա օլունմատըղը իչիւն սէնէտէ
հայլը պօրճ օլունմաղա պաշլամըշ պուլթւնու . շէօյլէ
քի՝ 428,767 զուռուլ մասրաֆը գափաթմագ իչիւն
368,600 զուռուլ իրատ քիֆաէթ էթմէյիպ՝ սէնէվն
միւլթրէտաթ սիւրէթիյլէ օլան հիսապ միւլթիւպինճէ
60,167 զուռուլ աչմասը պէյան օլունմուլ տուր :

Պաղի խայրըխահ քիմսէլէր պու ագսագ մէվաղէնէ
նին նիհայէթի նէրէյէ վարաճաղընը աշիքնար կէօրիւպ
պիր պիրլէրինէ զայրէթ վէրէրէք պիր շիքէթ իհտապ

էթտիւր շու գալիլէ քի՝ շիրքէթէ տախիլ օլանլար սենեվի իւզէր զուռուշ վերմէյէ րազի օլաւնլար . վէ պու շիրքէթ հալընըզ պիր գաչ քիչի մապէյնիտէ իւլան օլմաղըլա՝ ազ վազթըն իչինտէ իւզ քիչի քէնտի ըիզալէրիյլէ գալիլի գապուլ էտիպ շիրքէթէ տախիլ օլմաշար տըր : Աքին մեղքիւր իւզ քիչինին սենեվի վէրէճէքլէրի իւզէր զուռուշ ճէման հալընըզ օն պին զուռուշ օլուպ՝ պալիատէ մէսթուր ալթմըշ պին շու գատար զուռուշու գափաթմաղա քիֆայէթ էթմէզ իտի :

Միլէթ թարաֆընտան մեղքիւր խասթէխանէնին նէզարէթինէ մէմուր ինթիխապ ու նասպ օլան զաթլար պունու կէօրիւպ շիրքէթի մէրսումէնին միւճիտլէրինտէն մէմնունէն միւթէչէքքիւր օլարագ՝ օնլարըն պինա էթտիյի շիրքէթի պիւլիւթմէք մերամ էտիպ պու հազընլարտա Արբազան Վատրիարբըն վէ Հոգէւոր վէ Քաղաքահան գերագոյն ժողովըլարըն ըչիյլէ պիր իլաննամէ նէշը էյլէտիլէր . վէ պու իլաննամէտէ՝ խասթէխանէնին իրատընը վէ մասրաֆընը պա տէֆթէրի միւֆրէտաթ թաֆսիլ էտէրէք՝ մեղքիւր շիրքէթին հիչ տէյիլ իսէ տէօրթ իւզ քիչիէ պալիզ օլմասընըն իզթիզասընը աշիքեար կէօսթէրիպ՝ պու գատարընըն սենեվի իւզէր զուռուշ վէրկիլէրիյլէ՝ խասթէխանէտէքի պիչարէլէրէ կիւնտէ պիր տէֆա եերինէ իքի տէֆա սըճագ եէմէք վէրէրէք իտարէ էթմէյի վէ պորճ էթմէմէյի միւքիկի կէօրմիւլէր . վէ շիրքէթի մեղքիւրէյէ տախիլ օլմաշար աէօրթ իւզ քիչիտէն զիտտէ օլտուզըլը Հալտէ՝ տէրուսի խասթէխանէտէ էօքսիւզ վէ սահիպսիզ չօճուզըլար իչին աշըլան գպրատունա նա զիատէճէ իլիմ ուսթալարը թէրթիպ էթմէքլիյի թոհուտ էտէրլէր :

Սէզքիւր շիրքէթ իչինն պէշ պապ շարթ դօնմուշ տուր , քի պունշտր տըրլար :

1 . Պու շիրքէթ տէօրթ իւզ քիչիտէն միւրէթ թէպ օլուպ հէր պիրի իւզէր զուռուշ վերէճէք , վէ պու տէրթ իւզ քիչի թէքմիլ օլմատըգճա՝ եէնի մաս քուֆ գափուսու աջըմայաճադ :

2 . Շիրքէթէ տախիլ օլան քիմնէ թահուտ էթ տիյի մէպլաղը վէրտիյի անտէ՝ խասթէխանէ թարա ֆընտան պիր գըթա մադպուզ թէզքէրէսի ալաճադ . վէ պու թէզքէրէ սթամբա օլունմուշ օլաճադ տըր :

3 . Շիրքէթէ տախիլ օլան զաթլարըն իսմի հէր սէնէ սթամբա օլունմուշ իլաննամէիլէ վէ զազէթա մարիֆէթիյէ խասթէխանէ թարաֆընտան ճէմի միլլէ թէ պէյան օլունաճադ տըր , քի հէր պիրի՝ վերտիքլէրի ագճէնին մահալինէ էրմէսինէ էմին օլտուշլար :

4 . Խասթէխանէ թարաֆընտան սէնէտէ պիր տէֆ թէր թապ ու նէշր օլունուպ՝ ճէմի իրատ ու վարի տաթընըն նէրէտէն վէ նէ գատար օլտուղու պիրէրպիւրէր միլլէթէ պէյան օլունաճադ տըր :

5 . Վէզպիք խասթէխանէնին սէնէվի մասարթըն նըն տէֆթէրի տախի պէր վէճհի միւֆրէտաթ՝ հանկը իգթիզալը շէյէ նէ գատար ագճէ վերիլմիշ օլտուղու նու տէրճ էտէրէք թապ ու նէշր օլունաճադ տըր :

Պէօյլէ պիր խայր ամէլէ միլլէթիմիղլին ճիւմլէսինին տըղուքէշ օլտուղու մալիւմ օլաթագ՝ պու նիէթի խայրիէիլէ պու միսիլիւ պիր շիրքէթին իհասսընը խա պէր վերմէյի միւքիաֆի սայըպ՝ հիսսէտար օլմաղա զայլ ըթ քէնտի խուլուսլարընըն իճապընտան իտիւկինի պիւլէրէք՝ պու մահալտէ իլան օլունտու :

Իդալիանն Վիռենցա շէճրինտէ տիւննիւք մա-
պէյնիտէ զուհր էտէն խասթէլերէ մախուս՝ Մօնրէ
փօթիի նամ պիր խասթէլանէտէ, Իդալիանն հայլըճա
մահալէրինտէ զուհր էտիպ արթմագտա օյան քօլէռա
իլէթի պաշ կէօսթէրիպ կիւնտէն կիւնէ արթմատա՝
վէ օնտա պուլուկնան պիչարէ խասթէլէր դօրգտուգլա-
րընտան նէ էտէճէքլէրինի պիլմէզ վազըթլարընտա պիր
կիւն խասթէլանէնին միւտիրի հափատիս չըգարտը,
քի քօլէռոն քիւլլիէն քէսիլմիշ տիր վէ պիր գաչ կիւն-
տէն պերիւ եէնի զուհուրաթ եօգ տուր: Պու հափա-
տիսին ասլը եօղ ուտու, հաթտա օլ պիր գաչ կիւնիւն
իչինտէ քօլէռափան թու թուլանլար վէ էօլէնլէր էփլէլ-
քի կիւնլէրտէն զիպտէ իտի: Պու ճիւմէ իլէ պու հա-
փատիսի հէփսինէ ինանտըրմագ իչիւն շէնլէքլէր վէ զիյ-
նէթլէր թէրթիպի վէրտի: Վէ էրթէ կիւնիւ մէզքիւր
խասթէլանէտէ զիյաֆէթիյլէ չալղըսըյա պուլօսուիլէ
հէր պիր լէփագիմաթըյա թէքմիլ շէնլէք օլտու: Պու
շէնլէք զանն էտէրսին պիր սընրը կիպի օլտու: հափա-
տիս չըգտըգտան վէ շէնլէք օլտուգտան սօնրա օլ խաս-
թէլանէտէ քօլէգտան եէնիտէն թու թուլմուշ քիմսէ
իշտիլմէտի: Հիւքիսմէճէ մալիւմ տիւր քի՝ դօրգու,
ինսանըն սինրլէրինի կէվշէտիպ քօլէռա իլէթինէ միւ-
ճէտտէտէն պիր խաթիտատ փէյտա էտէր: պու եալան
հափատիս դօրգույու տէֆ էտիպ խաթիտաուը տափի:
դալտըրմիշ տլտու: